

11- Nefs-i nâtıkanın en yüksek matlubu devam ve bekadır.

İ'lem eyyühe'l-aziz! Nefs-i nâtıkanın en yüksek matlubu devam ve bekadır. Hattâ vehmî bir devam ile kendisini aldatmazsa hiçbir lezzet alamaz. Öyle ise ey devamı isteyen nefis! Daimî olan bir zatın zikrine devam eyle ki devam bulasın. Ondan nur al ki sönmeyesin. Onun cevherine sadef ve zarf ol ki kıymetli olasın. Onun nesîm-i zikrine beden ol ki hayattar olasın. Esma-i İlahiyeden birisinin hayt-ı şuâıyla temessük et ki adem deryasına düşmeyesin.

Ey nefis! Seni tutup düşmekten muhafaza eden Zat-ı Kayyum'a dayan. Senin mevcudiyetinden dokuz yüz doksan dokuz parça onun uhdesindedir. Senin elinde yalnız bir parça kalır. En iyisi o parçayı da onun hazinesine at ki rahat olasın.

İ'lem eyyühe'l-aziz! Nefs-i nâtıkanın en yüksek matlubu devam ve bekadır.

“Nefs-i Nâtıkanın En Yüksek Matlubu Devam ve Bekadır”

İnsan çok şey ister. Mal ister, sıhhat ister, huzur ister, sevilmek ister, makam ister, evlat ister, başarı ister... Peki bütün bu isteklerin içinde insanın **en büyük matlubu**, en büyük talebi nedir?

Bu öyle bir şey ki bu talebi geri çevrilse ele geçirdiklerinin kıymeti de kalmaz

İşte insanın bütün arzularının arkasında daha büyük bir arzu vardır: devam ve bekâ. İnsan sadece nimeti istemez; nimetin devamını da ister. Sadece sevilmek istemez; sevginin bitmemesini ister. Sadece yaşamak istemez; yaşamanın sona ermemesini ister.

Yani insanın en büyük isteği, sahip olmak değil; kaybetmemektir. Çünkü devam yoksa, elde edilen her şeyin üzerine ayrılık ve fenâ gölgesi düşer. İnsan, aslında bütün taleplerinin içinde tek bir şeyi arıyor: **“Bitmesin.”**

- **Ölümü istemez:** İnsan fitraten yok olmak istemez; hayatının devamını ister.
- **Hıfz-ı hayat hissi:** Tehlike anında kendini korumaya çalışması, yaşama arzusunun en açık delilidir.
- **Hastalığa karşı mücadele eder:** Doktora gider, ilaç kullanır, ameliyat olur; çünkü ömrünün devamını ister.
- **Gençliğin gitmesini istemez:** İhtiyarlık ve zayıflık, ona faniliğini hatırlattığı için nefis bundan hoşlanmaz.
- **Sevdiklerini kaybetmek istemez:** Anne, baba, eş, evlat ve dostlarının da devam etmesini arzu eder.
- **Nimetlerin bitmesini istemez:** Sağlık, huzur, mal, makam ve güzellik devam etsin ister.
- **Güzel anların sona ermesini istemez:** “Keşke bu an hiç bitmese.” demesi, beka arzusunun açık ifadesidir.
- **Unutulmak istemez:** Öldükten sonra bile adının, eserinin veya hayrının devam etmesini ister.
- **Eşyasını korur:** Evine, arabasına, hatıralarına zarar gelmesini istemez; onların da devamını arzu eder.
- **Ayrılıktan elem duyar:** Çünkü nefis sevdiği şeyin zevalini değil, devamını ister.

Asıl Problem Beka İstemek Değildir

İnsanın beka istemesi yanlış değildir. Asıl hata, **beka arzusunu fâni şeylerde tatmin etmeye çalışmaktır.**

İnsan sonsuzluğu istiyor ama sonsuzluğu dünyadan bekliyor. Değişmeyen sevgiyi istiyor ama fâni insandan bekliyor. Bitmeyen gençliği istiyor ama ölümlü bedenden bekliyor. Halbuki fâninin verebileceği şey de fânidir.

Hattâ vehmî bir devam ile kendisini aldatmazsa hiçbir lezzet alamaz.

Peki ama insan gerçekten böyle mi? **İnsanlar gayet güzel yiyor, içiyor, geziyor, eğleniyor; lezzet alıyorlar gibi görünüyor.** O hâlde Üstad neden “hiçbir lezzet alamaz” diyor?

İnsan ne yapıyor? **Sevdiği şeyin üzerine zihnen bir bekâ boyası vuruyor.** Sanki o hep kalacakmış, hep onunla beraber olacakmış, hiç ayrılık gelmeyecekmiş gibi düşünüyor. Sonra onu seviyor, onunla ünsiyet ediyor, ondan lezzet alıyor.

Aslında Sevdiği Şey Bekâ İle Birlikte Seviliyor

Bir evini seviyor; fakat o evin yıkılacağını düşünmeden seviyor. Gençliğini seviyor; ihtiyarlığın

hemen geleceğini hesaba katmadan seviyor. Evladını, dostunu, eşini seviyor; ayrılığı sürekli gözünün önünde tutmadan seviyor. Yani **mahbubu çıplak faniliğiyle değil, üzerine sürdüğü vehmî devamla beraber seviyor.**

O Boyayı Kazıyınca Lezzet Bozuluyor

Şimdi o vehmî bekâ boyasını kaldırın. İnsana deyin ki: **“Bu sevdiğin biraz sonra senden ayrılacak. Bu güzellik solacak. Bu gençlik bitecek. Bu ev elinden çıkacak. Sen de buradan gideceksin.”** İşte o zaman aynı şey duruyor ama lezzet aynı kalmıyor. Çünkü insanın sevdiği şeyin üzerinden **devam vehmi sökülmüş oluyor.**

Demek ki insan yalnız mahbubu sevmiyor; **mahbubun devamını da seviyor.** Hatta çoğu zaman onu sevebilmesi için önce zihninde ona bir çeşit devam veriyor. Çünkü insanın fitratı fenâdan ürküyor, bekâya âşık.

Kiralık Ev - Kendi Evi

İnsan kiralık bir evde otururken o eve belli ölçüde bağlanır ama içten içe bilir ki **“Burası benim değil, bir gün çıkacağım.”** Bu yüzden evi sevse de kendi evi kadar sahiplenmez. Kendi evini ise daha çok sever; çünkü ona zihninde bir **devam ve kalıcılık boyası** sürer: **“Bu benim evim, burada uzun yıllar yaşarım.”** der. Halbuki kendi evi de hakikatte ebedî değildir; ya ev onu bırakacak ya o evi bırakacaktır.

Kiralık Araba - Kendi Arabası

Kiralık arabayı kullanırken insan daha mesafelidir. Güzel olsa bile **“Bir kaç gün sonra teslim edeceğim.”** diye bilir. Kendi arabasını ise yıkar, temizler, aksesuar alır, sever, daha çok bağlanır. Çünkü nefis ona **“Bu benim ve benimle devam edecek.”** hissi verir.

Ödünç Kitap - Kendi Kitabı

Ödünç aldığı kitabı okur ve geri verir. Kendi kitabına ise not düşer, rafına koyar, yıllarca saklamak ister. Çünkü nefis kendi malına **beka hissi** ekler.

Geçici Makam - Sürekli Makam Zannı

Bir göreve vekâleten gelen kişi, koltuğun kendisine ait olmadığını bilir ve fazla bağlanmaz. Fakat makamı kalıcı zanneden kişi ona daha çok sarılır. Halbuki hakikatte bütün makamlar vekâleten ve geçicidir.

Günlük Kiralık Eşya - Kendi Eşyası

Bir düşün için kiralanan masa, sandalye, süs veya elbiseye insan gönülden bağlanmaz. Çünkü teslim edeceğini bilir. Kendi eşyasına ise **“Benim”** dediği için daha fazla kıymet verir. Burada da eşyanın kendisinden çok **sahiplik ve devam vehmi** lezzeti artırır.

Hülâsa

Nefis, **geçici olduğunu açıkça gördüğü şeye mesafeli; devam edeceğini vehmettiği şeye ise bağlıdır.** Bu yüzden dünyevî şeylerin üzerine görünmez bir “kalacak” boyası sürer, sonra onları sever ve onlardan lezzet alır.

Öyle ise ey devamı isteyen nefis! Daimî olan bir zatın zikrine devam eyle ki devam bulasın.

“Daimî Olan Bir Zâtın Zikrine Devam Eyle”

Nefis devam ve beka istiyor. Üstad da diyor ki: **Fânî şeylere bağlanarak beka bulamazsın.** Çünkü bağlandığın her şey senin gibi geçicidir. Öyleyse daimî ve bâkî olan Allah’a bağlan.

“Zikrine Devam Eyle”

Buradaki zikir yalnız dil ile tesbih etmek değildir. **Allah’ı tanımak, hatırlamak, O’nun isim ve sıfatlarını düşünmek, nimetleri O’ndan bilmek, hayatı O’nun rızasına göre yaşamak** da zikrin içindedir.

“Ki Devam Bulasın”

İnsan Allah’a bağlandıkça, fânî ömrünü **bâkî neticelere** çevirir. Allah için yaptığı amel kaybolmaz, imanla kurduğu bağ ölümle kopmaz, sevdiği şeyleri de Allah namına severse ayrılık mutlak yokluk hâline gelmez.

Bir lamba kendi piliyle bir müddet yanar, sonra söner. Fakat daimî bir enerji kaynağına bağlanırsa ışığı devam eder. İnsan da kendi kuvvetine ve fânî şeylere dayanırsa söner; **Bâkî olan Allah’a bağlanırsa bekaya mazhar olur.**

Beka istiyorsan, fânîye değil Bâkî’ye bağlan. Devam istiyorsan, Daim olan Zâtın zikrinde devam et.

مَا عِنْدَكُمْ يَنْفَدُ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ بَاقٍ

“Sizin yanınızdaki tükenir; Allah katındaki ise bâkîdir.” (Nahl, 16/96)

Bu âyet, cümlelerin tam karşılığı gibidir: **Fânî olana bağlanan fânîlik bulur; Bâkî olana bağlanan ise bekaya mazhar olur.**

Bâkî Olan Yalnız O'dur

كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ ۚ وَيَبْقَىٰ وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ

“Yeryüzünde bulunan her şey fânidir. Celâl ve ikram sahibi Rabbinin vechi ise bâkîdir.” (Rahmân, 55/26-27)

Yani nefis devam istiyorsa, **devamı olmayan mahlûkata değil, Bâkî olan Allah’a dayanmalıdır.**

Zikirle Bağ Kurmak

أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ

“Dikkat edin! Kalpler ancak Allah’ın zikriyle huzur bulur.” (Ra’d, 13/28)

Üstad’ın “**Daimî olan bir Zâtın zikrine devam eyle ki devam bulasın**” sözüyle bu âyet de çok güzel örtüşür. Zikir, kalbi fâniden Bâkî’ye bağlayan bağıdır.

Ondan nur al ki sönmeyesin.

“Ondan Nur Al” Ne Demek?

Kendi ışığınla yanarsan sönersin. Çünkü fikrin sınırlı, aklın sönük, kalbin âciz ve fakirdir. Sen kendi başına ancak bir **mum** gibisin; biraz ışık verir, sonra tükenirsin.

Fakat o mum, **Şems-i Sermed’e** yönelirse artık kendi yağıyla yanmaya mahkûm değildir. Aklın vahyin nurunu, kalbin imanın nurunu, ruhun marifetullahın nurunu alırsa; yalnız etrafını değil, **ölümün arkasını, kabrin ötesini, ebediyet yolunu da görmeye başlarsın.**

İşte bunun için: “**Ondan nur al ki sönmeyesin.**” Kendi cılız ışığına güvenme; **sönmeyen Nur’a bağlan.**

Sönmek Nedir?

Buradaki “**sönmeyesin**” yalnız ölmemek değildir. İnsanın ümidi sönebilir, manası sönebilir, kalbi sönebilir, akli karanlığa düşebilir.

Üstadın “**sönük akıldan fayda yok**” mânâsındaki ikazını burada hatırlamak lazım. Akıl tek başına çok şey bilir; fakat **iman nuru ile aydınlanmazsa**, bildikleri insana huzur vermek yerine bazen karanlığı daha da büyütür. Ölümü görür ama arkasını göremez; ayrılığı görür ama kavuşmayı göremez; dünyanın faniliğini görür ama bekâ kapısını bulamaz.

أَوْ مَن كَانَ مَيِّتًا فَأَحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ كَمَن مَّثَلُهُ فِي الظُّلُمَاتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِنْهَا

Ölü iken hidayetle dirilttiğimiz, kendisine insanlar arasında yürüyecek bir nûr verdiğimiz kimse, karanlıklar içinde kalıp, ondan çıkamayan kimse gibi olur

mu? En'âm Sûresi(6) 122. Ayet

أَفَمَن شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ فَهُوَ عَلَى نُورٍ مِّن رَّبِّهِ ۙ أَفَوَيْلٌ لِّلْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُم مِّن ذِكْرِ اللَّهِ ۚ أَوْ لَّيْكَ فَآي ضَلَالٍ مُّبِينٍ

Allah kimin gönlünü İslam’a açmışsa, o, Rabbi katından bir nur üzere olmaz mı? Kalbleri Allah’ı anmak hususunda katılaştırmış olanlara yazıklar olsun; işte bunlar apaçık sapıklıktadırlar. Zümer Sûresi(39) 22. Ayet

Kendi ışığınla yanarsan sönersin; Rabbinden iman ve hidayet nuru alırsan, dünyanın karanlıkları seni söndüremez.

Onun cevherine sadef ve zarf ol ki kıymetli olasın.

“Onun Cevherine SadeF ve Zarf Ol” Ne Demek?

SadeF, inciye içinde taşıyan kabuktur; **zarf** ise kıymetli bir şeyi muhafaza eden kaptır. Üstad, insanın kalbini ve ruhunu bir sadeFe benzetiyor. Kalbin içine **iman, marifetullah, muhabbetullah ve zikrullah cevheri** girerse, insan da o cevher sayesinde kıymet kazanır.

Sadefin Kıymeti İnciyledir

Denizden çıkarılan sıradan bir sadefin kıymeti azdır; fakat içinde inci varsa çok kıymetlidir. İnsan da sadece etten, kemikten meydana gelen bir beden olarak değil; **Allah'ı tanıyan, seven, zikreden ve iman cevherini taşıyan bir kalbe sahip olduğu için** kıymetlidir.

Kalp Neye Zarf Olursa Onunla Kıymetlenir

Kalp yalnız dünyaya, mala, makama ve fâni şeylere zarf olursa, onların zevaliyle içi boşalır. Fakat **Bâkî olan Allah'ın marifetine ve zikrine zarf olursa**, taşıdığı cevher bâkî olduğu için kendisi de bâkî bir kıymet kazanır.

Ey nefis! Kendini fâni şeylerin kabı yapma; kalbini Allah'ın marifet ve iman cevherine sadef yap ki sen de o cevher nispetinde kıymet kazanasın.

Onun nesîm-i zikrine beden ol ki hayattar olasın.

Nesîm, latif ve hayat verici esinti demektir. Üstad, Allah'ın zikrini kalbe hayat veren **rahmet nefesine** benzetiyor. Nasıl beden nefessiz yaşayamazsa, kalp de zikrullah olmadan manen kurur.

“Beden Ol ki Hayattar Olasın”

Yani kalbini ve ruhunu Allah'ın zikrine açık hâle getir. **Allah'ı an, O'nu düşün, nimetlerini O'ndan bil, Esmâsını tefekkür et.** Böylece kalbin manen canlı kalır; gaflet ise kalbi adeta ölüleştirir.

Resûlullah ﷺ buyurur:

مَثَلُ الَّذِي يَذْكُرُ رَبَّهُ وَالَّذِي لَا يَذْكُرُ رَبَّهُ مَثَلُ الْحَيِّ وَالْمَيِّتِ

“Rabbini zikredenle zikretmeyenin misali, **diri ile ölü gibidir.**” (Buhârî)

Beden oksijenle hayat bulur; kalp de **zikrullahla hayat bulur.** Zikir kesilince beden değil ama **manevî hayat** zayıflar. **Zikir, ruhun nefesidir. Allah'ın zikrine açık ol ki kalbin diri, ruhun hayattar kalsın.**

Esmâ-i İlahiyeden birisinin hayt-ı şuâîyla temessük et ki adem deryasına

“Hayt-ı Şuâ” Ne Demek?

Hayt, ip; **şuâ** ise ışık huzmesi demektir. Yani Üstad, Esmâ-i İlâhiyeden bir ismin tecellisini, insanı yukarıya bağlayan **nuranî bir ip** gibi tasvir ediyor.

“Temessük Et” Ne Demek?

O isme tutun, o ismin tecellisini hayatında gör ve ona dayan demektir. Mesela fanilik seni korkutuyorsa **el-Bâkî** ismine; kaybolmaktan endişe ediyorsan **el-Hafîz** ismine; yalnızlık ve merhametsizlik hissediyorsan **er-Rahîm** ismine tutun.

“Adem Deryasına Düşmeyesin”

İnsan yalnız fânî şeylere bağlanırsa, onların gitmesiyle sanki her şey yokluğa gidiyormuş gibi hisseder. Gençlik gider, sevdikler gider, mal gider, beden gider... Böyle bakınca hayat bir **adem, yokluk ve ayrılık denizi** gibi görünür.

Esmâya Tutunmak

– Fanilik seni korkutuyorsa **el-Bâkî** ismine tutun; çünkü geçen her şeyin üstünde zeval bulmayan O vardır.

– Kaybolmaktan, unutulmaktan endişe ediyorsan **el-Hafîz** ismine tutun; çünkü hiçbir şeyi kaybetmeyen, hiçbir ameli zayi etmeyen O’dur.

–Yalnızlık ve merhametsizlik hissediyorsan **er-Rahîm** ismine tutun; çünkü seni senden daha iyi bilen ve sana rahmetiyle muamele eden O’dur.

–Rızık endişesi taşıyorsan **er-Rezzâk** ismine tutun; çünkü kapıları insanlar açmıyor, rızık sebepler yaratmıyor.

–Çıkış yolu bulamıyorsan **el-Fettâh** ismine tutun; çünkü kapanmış görünen kapıları açan O’dur.

–Şifa arıyorsan **eş-Şâfi** ismine tutun; çünkü ilaç sebeptir, şifayı yaratan O’dur.

–Gücün tükenmişse **el-Kaviyy** ismine tutun; çünkü senin kuvvetin biter, O’nun kudreti bitmez.

–Her şey elinden çıkıyor gibi geliyorsa **el-Mâlik** ismine tutun; çünkü hakikî mülk sahibi O’dur, hiçbir şey O’nun mülkünden çıkmaz.

–İşler karışmışsa **el-Hakîm** ismine tutun; çünkü sen hikmeti göremesen de O abes iş yapmaz.

-Karanlıkta kaldığını hissediyorsan **en-Nûr** ismine tutun; çünkü akla istikamet, kalbe basiret, ruha aydınlık veren O'dur.

-Günahların seni eziyorsa **el-Gafûr** ve **et-Tevvâb** isimlerine tutun; çünkü kul döndüğünde rahmet kapısını açık tutan O'dur.

-Korkuyorsan **el-Mü'min** ismine tutun; çünkü hakikî emniyet, şartların düzelmesinden önce kalbin Rabbine dayanmasıyla gelir.

-İşlerini kontrol edemiyorsan **el-Vekîl** ismine tutun; vazifeni yap, tedbirini al, sonra neticeyi O'na bırak.

-Adaletsizlik gördüğünde **el-Adl** ismine tutun; çünkü hiçbir hak O'nun ilminden ve hükmünden kaçamaz.

-Duaların gecikmiş gibi geliyorsa **es-Semî'** ve **el-Mücîb** isimlerine tutun; çünkü senin sesini işitmesi için sesini yükseltmene ihtiyaç yoktur.

-Kimsenin seni anlamadığını düşündüğünde **el-Alîm** ve **el-Habîr** isimlerine tutun; çünkü kalbinden geçen söylenmemiş cümleleri dahi O bilir.

-Sevgiye muhtaçsan **el-Vedûd** ismine tutun; çünkü bütün temiz muhabbetlerin menbaı O'dur.

-Hayatın dağılmışsa **el-Kayyûm** ismine tutun; çünkü her şeyi ayakta tutan O'dur, sen de O'nun kudretiyle ayaktasın.

-Her şeyin değişmesinden yorulduysan **el-Bâkî** ve **el-Kayyûm** isimlerine tutun; çünkü değişenler içinde değişmeyen dayanak yalnız O'dur.

-Ölüm seni ürkütüyorsa **el-Muhyî** ismine tutun; çünkü hayatı ilk defa veren, ikinci defa vermekten âciz değildir.

-Kabir karanlığı korkutuyorsa **en-Nûr** ve **el-Muhyî** isimlerine tutun; çünkü ölümü yokluk değil, başka bir hayata geçiş yapan O'dur.

-Geçmişine üzülyorsan **el-Gafûr** ismine; geleceğinden korkuyorsan **el-Vekîl** ismine; bugünün yükü ağır geliyorsa **el-Muîn** mânâsına tutun.

-Çünkü insanın her yarasına karşı esmâdan bir merhem, her korkusuna karşı bir sığınak, her ihtiyacına karşı bir kapı vardır. **Mesele, derdini büyütmek değil; derdin seni hangi isme götürdüğünü fark etmektir.**

Hülâsa

Fâni bir şeye tutunursan onunla beraber düşersin; Esmâ-i İlâhiyeden bir ismin tecellisine tutunursan, o isim seni yokluk ve manasızlık hissinden çıkarıp bekaya

bağlar.

Ey nefis! Seni tutup düşmekten muhafaza eden Zat-ı Kayyum’a dayan.

“Zât-ı Kayyûm’a Dayan”

Kayyûm, her şeyi ayakta tutan ve varlığını devam ettiren demektir. Üstad, nefse şunu söylüyor: **Sen kendi kendini taşıyorsun. Seni her an varlıkta tutan Allah’tır. Öyleyse kendi zayıf kuvvetine değil, O’na dayan.**

وَيُمْسِكُ السَّمَاءَ أَنْ تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِ

“Göğü, kendi izni olmadıkça yerin üzerine düşmekten O tutuyor.” (Hac, 22/65)

Bu âyet **Kayyûmiyetin en açık tecellilerinden biridir**. Semayı kuran da, onu nizam içinde tutan da Allah’tır. “Ey nefis! Sen kendi kendini ayakta tutmuyorsun. Kalbini attıran, bedenini yaşatan, arzı ve semayı nizam içinde tutan aynı Zât-ı Kayyûm’dur. Koca semavat O’nun emriyle ayakta dururken sen niçin kendi zayıf kuvvetine dayanıyorsun?”

Gökleri ve Yeri Zevalden Muhafaza Eden

إِنَّ اللَّهَ يُمَسِّكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا

“Şüphesiz Allah, gökleri ve yeri zeval bulup düzenleri bozulmasın diye tutmaktadır.” (Fâtır, 35/41)

Üstadın **“Seni tutup düşmekten muhafaza eden Zât-ı Kayyûm’a dayan”** sözüne çok kuvvetli bakar. Koca semavatı ve arzı tutan Zât, insanı da her an varlıkta tutmaktadır

Senin mevcudiyetinden dokuz yüz doksan dokuz parça onun uhdesindedir. Senin elinde yalnız bir parça kalır. En iyisi o parçayı da onun hazinesine at ki rahat olasın.

“Dokuz Yüz Doksan Dokuz Parça Onun Uhdesindedir”

Bu ifade çokluğu anlatır. Varlığımızın neredeyse tamamı bizim irademizin dışındadır.

Kalbimizi biz attırmıyoruz, kanımızı biz dolaştırmıyoruz, hücrelerimizi biz yenilemıyoruz, dünyayı biz döndürmüyoruz, havayı ve güneşi biz hazırlamıyoruz.

Bütün bunlar Allah'ın tasarrufundadır.

“Senin Elinde Yalnız Bir Parça Kalır”

İnsana bırakılan küçük saha **cüz-i ihtiyarîdir**. Yani insan tercih eder: İyiyi mi seçecek, kötüyü mü; namaz mı kılacak, terk mi edecek; helâle mi yönelecek, harama mı?

Müşahhas Misal

Namaz kılmaya karar vermek senin elindedir. Fakat ayağa kalkacak bedeni, okuyacak dili, düşünecek aklı, atan kalbi ve yaşayacağın zamanı sen yaratmıyorsun. **Senin payın tercih; neticenin meydana gelmesindeki binlerce unsur Allah'ın elindedir.**

“O Parçayı da Onun Hazinesine At”

Yani sana verilen iradeyi de Allah'ın rızasına teslim et: **“Ya Rabbi, irademi Senin emrettiğin yerde kullanacağım.”** de. İradeni yok etmek değil, onu sahibinin razı olduğu istikamette kullanmak kastediliyor.

Namaz Misali

Namaza kalkmaya sen karar verirsin. Fakat ayağı, bedeni, zamanı, aklı, hafızayı, dili ve sıhhati sen yaratmazsın. **Senin elindeki bir parça: “Kılacağım.” diye iradeni kullanmaktır.**

İmtihan Misali

Ders çalışmak senin elindedir. Fakat soruların ne geleceği, hafızanın o anda nasıl işleyeceği, sağlığın ve neticenin ne olacağı bütününü senin kontrolünde değildir. **Senin elindeki parça: gayret etmektir.**

Hastalık Misali

Doktora gitmek, ilacı kullanmak, tedbiri almak senin elindedir. Fakat ilacın bedeninde nasıl tesir edeceği, hücrelerin nasıl cevap vereceği ve şifanın ne zaman geleceği senin elinde değildir. **Senin payın tedbir; şifa Allah'tandır.**

Evlat Misali

Evladına nasihat etmek, güzel örnek olmak, eğitim vermek senin elindedir. Fakat onun kalbini, mizacını, istidadını ve hidayetini sen yaratamazsın. **Senin payın terbiye ve dua; netice Allah'ın elindedir.**

Ticaret Misali

Malı almak, fiyat belirlemek, dürüst davranmak senin tercihidir. Fakat malın satılması, müşterinin gelmesi, piyasanın değişmesi senin elinde değildir. **Senin payın sebeplere teşebbüstür.**

Yolculuk Misali

Arabaya binmek, dikkatli sürmek, kemer takmak senin elindedir. Fakat yoldaki bütün araçları, hava şartlarını ve karşılaşacağın hadiseleri sen idare edemezsin. **Senin payın tedbir; muhafaza Allah'ın elindedir.**

Konuşmak Misali

Sözünü güzel seçmek senin elindedir. Fakat o sözün karşıdakinin kalbinde nasıl tesir edeceğini sen yaratamazsın. **Sen konuşursun; tesiri yaratan Allah'tır.**

Tohum Misali

Çiftçi tohumu toprağa atar, sular, bakım yapar. Ama tohumu çatlatan, kökü çıkaran, güneşi sevk eden, yağmuru indiren o değildir. **Çiftçinin elindeki bir parça: tohumu ekmektir.**

Dua Misali

Dua etmek senin elindedir. Fakat kabulün şekli, zamanı ve neticesi senin tayininde değildir. **Sen istersin; takdir ve icraat Allah'a aittir.**

“Ki Rahat Olasın”

İnsanı yoran şeylerden biri, kontrol edemeyeceği şeyleri de kontrol etmeye çalışmasıdır. Halbuki sen vazifeni yapar, tercihini doğru kullanır, neticeyi Allah'a bırakırsan büyük bir yükten kurtulursun.

Varlığının bin parçasından dokuz yüz doksan dokuzu zaten Allah'ın elinde. Sana verilen küçücük iradeyi de O'nun emrine ver; yükün hafiflesin, kalbin rahat etsin.